

Sağlık yönetimi bölümü öğrencilerinin gelecek kaygısının sosyodemografik özelliklere göre incelenmesi*

Examination of future concerns of health management department students according to sociodemographic characteristics

Ali Arslanoğlu¹, Fatmanur Şener², Esmâ Nur Sağlam³

¹ Doç.Dr., Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, İstanbul, Türkiye, ORCID: 0000-0002-4454-0397, aliarslanoglu@sbu.edu.tr

² Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, İstanbul, Türkiye, ORCID:0009-0001-4274-6295, fatmanursener11@gmail.com

³ Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, İstanbul, Türkiye, ORCID: 0009-0002-4104-1266, saglamesmanurr@gmail.com

*Bu çalışma 18.11.2023 tarihinde 1. Ulusal Sağlık Yönetimi Öğrenci Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

ABSTRACT

Aim: The aim of this study is to examine the future concerns of health management students studying at a state university according to their sociodemographic characteristics. The importance of the research is that no study has been conducted before on the future concerns of health management department students. It is important because it is the first study conducted in this field. **Material-Methods:** The research is cross-sectional and descriptive type. In the study, Cronbach Alpha method was applied to the data to test the reliability of the future anxiety scale of university students. Difference tests, t tests and ANOVA tests were conducted for sociodemographic variables. The survey was administered face to face and was collected through convenience sampling among health management department students studying at a public university in Turkey who met the criteria. **Results:** The Cronbach alpha value of the study was found to be .744. It is seen that 77.9% of the participants in the research are women and 22.1% are men. The average score of future anxiety was found to be 3.19, the average score of fear of the future was 3.07, and the despair about the future was 3.46. **Conclusion:** In the study, a significant difference was found in the future anxiety average scores of health management department students in terms of gender and families' anxiety about the future. There was no significant difference in terms of department preference reason and KYK scholarship receipt. A significant difference was found between second and third grades according to the grades they attended.

ÖZ

Amaç: Bu çalışmanın amacı kamu üniversitesinde eğitim gören sağlık yönetimi bölümü öğrencilerinin gelecekle ilgili kaygılarını sosyodemografik özelliklere göre incelemektir. Çalışmanın önemi ise daha önce sağlık yönetimi bölümü öğrencilerinin gelecek kaygıları ile ilgili bir çalışma olmamasıdır. Bu alanda yapılan ilk çalışma olması açısından önem arz etmektedir. **Gereç-Yöntem:** Araştırma kesitsel ve tanımlayıcı tiptedir. Araştırmada üniversite öğrencilerinin gelecek kaygısı ölçeğinin güvenilirliğini test etmek için verilere Cronbach Alpha yöntemi uygulanmıştır. Sosyodemografik değişkenler için farklılık testleri, t testi ve ANOVA testleri yapılmıştır. Anket yüz yüze uygulanmış, Türkiye'deki bir kamu üniversitesinde eğitim gören sağlık yönetimi bölümü öğrencilerinden kriterleri karşılayanlar arasından kolayda örneklem yoluyla toplanmıştır. **Bulgular:** Araştırmanın Cronbach Alpha değeri ,744 olarak bulunmuştur. Araştırmaya katılanların %77,9'unun kadın olduğu %22,1'in ise erkek olduğu görülmektedir. Gelecek kaygısı ortalama puanı 3,19, Gelecek korkusu ortalama puanı 3,07, Gelecekte umutsuzluk 3,46 olarak bulunmuştur. **Sonuç:** Yapılan çalışmada sağlık yönetimi bölümü öğrencilerinin gelecek kaygısı ortalama puanları cinsiyet ve ailelerin gelecekle ilgili kaygı durumları açısından anlamlı farklılık bulunmuştur. Bölüm tercih nedeni ve KYK bursu alma durumları açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Öğrenim gördükleri sınıflara göre ikinci sınıf ile üçüncü sınıflar arasında anlamlı fark bulunmuştur.

ARTICLE INFO/MAKALE BİLGİSİ

Key Words: Healthcare management, anxiety about the future, fear of the future

Anahtar Kelimeler: Sağlık yönetimi, gelecek kaygısı, gelecek korkusu

DOI: 10.5281/zenodo.13738239

Corresponding Author/Sorumlu Yazar: Doç.Dr., Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, İstanbul, Türkiye, ORCID: 0000-0002-4454-0397, aliarslanoglu@sbu.edu.tr

Received Date/Gönderme Tarihi: 26.03.2024

Accepted Date/Kabul Tarihi: 31.08.2024

Published Online/Yayımlanma Tarihi: 31.08.2024

GİRİŞ

Türk Dil Kurumu' nun tanımına göre; kaygı "Genellikle kötü bir şey olacakmış düşüncesiyle ortaya çıkan ve sebebi bilinmeyen gerginlik duygusu" 'dur (1). Amerikan Psikoloji Birliği ise kaygıyı "Kişinin yaklaşan tehlike, felaket ya da talihsizlik durumunu sezindiğinde ortaya çıkan fiziksel değişikliklerle karakterize olan bir duygudur" olarak tanımlamıştır (2). Beck ve Emery (2017)'ye göre kaygı insanın kendi iç dünyasında ya da dış dünyasında ortaya çıkan kontrol güçlüğü olan belirsiz tehlikeler olarak algıladığı şekliyle ortaya çıkan durumdur (3).

Kaygı hisseden bir kişide bazı belirtiler ortaya çıkmaktadır. Bunlar; gerginlik hissi, endişe, taşikardi (2), huzursuzluk (4), mutsuzluk (5), karamsarlık (6), depresyon (7), belirsizlik, korku (8), yeis, kötümserlik ve pesimistik duygu durumlarıdır (9,10).

Kaygının insanlarda ilk görüldüğü yıllar çocukluk dönemleridir. Çocukluk dönemlerinde sınav kaygısı başlar ve devam eden süre içerisinde artar (11). Bu dönemde kişiler bazı kötü deneyimler kazanır. Bunlar; ergenlik döneminde aşılanmak, alaycı davranışlar, arkadaşları tarafından önemsenmeme, aile fertlerinin baskısına maruz kalma, yetersiz olarak görülme, yeteneklerinin ve düşüncelerin dikkate alınmaması, gereğinden fazla şekilde korumacı aile tepkisi, aile içinde yaşanan çatışmalar ve huzursuzluk gibi olumsuz nedenlere bağlı olarak kaygı çocukluk dönemlerinde başlamaktadır (12).

İnsan sosyal bir varlık olarak içerisinde bulunduğu sosyal çevrenin geri bildirimlerinden etkilenmektedir. Bunların içerisinde kişinin ailesinin istekleri, beklentileri, yaşantısı, tutumu ve kardeş sayısı öğrencinin kaygı durumunun oluşmasında önemli bir yere sahip olmaktadır. Öğrencilerde görülen kaygıların bir nedeni de ailesinin yüksek beklentilerini gerçekleştirememe korkusundan kaynaklanmaktadır (13).

Kaygı türlerinin çoğu gelecek faktörünü içerisinde barındırır ancak gelecek kaygısı daha geniş bir zaman ile ifade edilirken gençler üzerinde korku (14), stres, baskı ve umutsuzluğa (15) sebep olabilmektedir.

Bireylerin eğitim hayatında önemli bir alana sahip olan üniversite dönemi de öğrenciler için kaygılı bir dönemi anlatmaktadır. Üniversite kazanma aşamasında başarısızlık korkusu, sınav kaygısı gibi birçok kaygıyla mücadele eden, üniversiteye başladıklarında ise derslerden başarısız olma korkusu (16), yeni insanları tanımak, arkadaşlık bağları, güven problemleri, barınma, güvenlik, ekonomik özgürlük, başka bir şehirde aileden uzak bir hayata başlama, maddi imkanların yeterliliği veyahut yetersizliği gibi öğeler öğrenciler üzerinde kaygı oluşturmaktadır (17). Üniversiteden mezun olduktan

sonra ise öğrenciler iş seçimi, işsizlik korkusu, gerçek hayata başlama ve gerçek hayatın içinde üstleneceği rol ve sorumluluklar gibi farklı kaygılar ile baş etmektedir (18).

Türkiye' de sağlık yönetimi alanıyla ilgili eğitim veren birçok üniversite bulunmaktadır. Bu üniversiteler her yıl 5000 civarı sağlık yönetimi bölümü mezunu vermektedir. Sağlık Bakanlığı tarafından yapılan atamalarda sağlık yönetimi bölümüne kısıtlı kontenjanlar verilmektedir. Ayrıca özel sağlık kuruluşları içerisinde de sağlık yönetimi çalışanlarının kısıtlı alanlarının olması mesleki kaygılarını artırmaktadır. Bu nedenlerden dolayı sağlık yönetimi bölümü öğrencileri araştırmanın evreni olarak seçilmiştir.

Bu çalışmanın amacı sağlık yönetimi bölümü öğrencilerinin üniversite hayatlarında sahip oldukları gelecek kaygısını bulmaktır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Amacı, Yöntemi, Evren ve Örneklemi

Bu çalışmanın amacı bir kamu üniversitesinde eğitim gören sağlık yönetimi bölümü öğrencilerinin gelecekle ilgili kaygılarının sosyodemografik özelliklere göre incelenmesidir.

Araştırmada daha önce geçerlilik ve güvenilirlik testleri yapılmış ölçeklerden oluşturulan anket yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak 2022'de Geylani ve Çiriş Yıldız tarafından geliştirilen üniversite öğrencilerinde gelecek kaygısı ölçeği kullanılmıştır. Araştırma ölçeği 19 maddeden oluşan 5'li likert tipinde ("1" Hiçbir zaman, "2" Nadiren, "3" Bazen, "4" Sıklıkla, "5" Her zaman) puan olarak değerlendirilmiştir (17). Araştırma Cronbach Alpha yöntemi ile test edilmiş ve Cronbach Alpha katsayısı 0.91 bulunmuştur. Araştırma evreni bir kamu üniversitesinde öğrenim gören 325 sağlık yönetimi bölümü öğrencisidir. Çalışmada örneklem seçimine gidilmeden tüm öğrencilere ulaşılabilecektir. Tam sayım metodu kullanılmıştır.

Çalışma bir kamu üniversitesinde öğrenim gören sağlık yönetimi bölümü öğrencilerinde yapılmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden 213 kişiye ulaşılarak çalışma yapılmıştır.

Veriler, çalışmaya gönüllü olarak katılacak çalışanlarla anket yöntemiyle toplanmıştır. Veriler SPSS programında tanımlayıcı ve kesitsel tipte analiz edilmiştir.

Etik Kurul İzni

Araştırmanın yapılması için Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulundan 10.02.2023 tarihli ve 3/1 karar sayısı ile etik kurul onayı alınmıştır.

Araştırmanın Hipotezleri

H1: Sağlık yönetimi bölümü öğrencilerinin gelecek kaygıları sosyodemografik özelliklere göre farklılık göstermektedir.

BULGULAR

Araştırması yapılan ve 213 kişiye uygulanan ölçeğin toplam 19 maddesine Cronbach Alpha güvenirlik testi uygulanmıştır. Tablo 1’de görüldüğü üzere sonuç olarak toplam Cronbach Alpha değeri ,744 olarak bulunmuş olup, araştırma ölçeğinin güvenilir olduğu söylenebilir.

Katılımcıların demografik özelliklerine ait bulgular bölümünde, araştırmaya katılmayı kabul edenlerin cinsiyetleri, sınıfları, bölüm tercih nedenleri, ailelerinin gelecekle ilgili kaygı durumları, Kredi Yurtlar Kurumu (KYK) bursu alma durumlarına ait olan bilgiler incelenmiş, her bir değişkene ilişkin frekans (sıklık) ve yüzde değerlerine yer verilmiştir. Bu değerler Tablo 2’de gösterilmektedir.

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılanların %77,9’unun kadın olduğu, %89,7’sinin sağlık yönetimi bölümünü isteyerek tercih ettiği, %32,9’unun üçüncü

sınıfta olduğu, %67,6’sının ailesinin geleceği için kaygı duyduğu, %64,8’inin KYK bursu almadığı görülmektedir.

Tanımlayıcı istatistikler Tablo 3’te sunulmuştur. Gelecek kaygısı ortalama puanı 3,19, Gelecek korkusu ortalama puanı 3,07, Gelecekte umutsuzluk puanı ise 3,46 olarak bulunmuştur.

Sağlık yönetimi bölümü öğrencilerinin cinsiyete, sınıfa, bölüm tercih nedenine, ailelerinin gelecekle ilgili kaygı durumlarına ve KYK bursu alma durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla t testi ve tek yönlü ANOVA testi uygulanmıştır.

T testi ve ANOVA testi sonuçlarına göre; sağlık yönetimi bölümü öğrencilerinin gelecek kaygısı ortalama puanları cinsiyet, ailelerin gelecekle ilgili kaygı durumları ve sınıfları açısından anlamlı farklılaşmaktadır. Kadın öğrencilerin gelecek kaygıları erkek öğrencilerden daha yüksektir. Ailesinin kaygı durumu yüksek olan öğrencilerin kaygı durumları da daha yüksektir. Buldukları sınıflara göre ise 3. Sınıf öğrencilerin gelecek kaygıları 2. Sınıf öğrencilere göre daha yüksektir. Bölüm tercih nedeni ve KYK bursu alma durumları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır tesadüfidir.

Tablo 1. Geçerlik ve güvenirlik tablosu

Ölçekler	Madde Sayısı	Cronbach Alpha
TOPLAM	19	,744

Tablo 2. Sosyodemografik özellikler

Değişken	n	%	Değişken	n	%		
Cinsiyet	Kadın	166	77,9	Tercih Nedeni	İsteyerek	191	89,7
	Erkek	47	22,1		İstemeyerek	22	10,3
	Toplam	213	100		Toplam	213	100
Sınıf	1	67	31,5	KYK burs alma durumu	Evet	75	35,2
	2	45	21,1		Hayır	138	64,8
	3	70	32,9		Toplam	213	100
	4	31	14,5	Evet	144	67,6	
	Toplam	213	100	Ailenin kaygı durumu	Hayır	69	32,4
			Toplam	213	100		

TARTIŞMA

Araştırmada, cinsiyetin öğrencilerin gelecek kaygısı üzerinde etkili olduğu ve kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha kaygılı olduğu bulunmuştur. Mayda vd. (18), Şanlı Kula vd. (19), Kulu vd. (20) yaptıkları çalışmalarda cinsiyet değişkeninde anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu çalışmalarda da kadın öğrencilerin kaygıları daha yüksek çıkmıştır. Bizim çalışmamızla benzer şekilde kadın öğrencilerin gelecek kaygıları daha yüksektir. Kadınların iş hayatında yaşadığı sorunlar bunu etkilemektedir. Cam tavan sendromu, kraliçe arı sendromu (26), Külkedisi sendromu ve görünmez kadın sendromu (27) buna örnek verilebilir. Ayrıca kadınların daha duygusal olması, gelecek hakkında hayal kurmaları, planlı olmaları da bu sebepler içerisinde sayılabilir.

Adhikari vd. (21), Alaosman (22), Demirbaş vd. (23)'nin yaptıkları çalışmada cinsiyetler arasında bir fark olmadığı görülmüştür. Hammad (15)'in yaptığı çalışmada ise gelecek kaygısının erkeklerde kadın öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bizim çalışmamızla farklı olacak şekilde bazı çalışmalarda kadın öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında anlamlı farklılık bulunmazken bir çalışmada erkek öğrencilerin kaygı düzeyi daha yüksektir.

Araştırmada; bulunan sınıfın, öğrencilerin gelecek kaygısı üzerinde etkili olduğu ve 3. Sınıf öğrencilerin 2.sınıf öğrencilere göre daha kaygılı olduğu bulunmuştur. 3.sınıf öğrencilerinin gelecek kaygısı diğer sınıflara göre daha yüksek çıkmıştır. Bunun nedeni öğrencilerin mezun olma zamanlarına yaklaşmış olmasıdır. Mezun olma vaktinin yaklaşması gerekli bilgi ve donanımına sahip olmayan öğrencide strese ve gelecek kaygısına yol açmaktadır.

Çakmak ve Hevedanlı (5), Biçici vd. (24) yaptıkları araştırmada birinci sınıfta olan öğrencilerin kaygı seviyeleri diğer sınıflara göre daha yüksek bulunmuştur. Bu çalışmalara göre alt sınıflardaki öğrencilerin kaygıları çalışmamızla farklılık göstermektedir. Demirbaş vd. (23) yaptıkları çalışmada üst sınıfların gelecek kaygısı birinci sınıflara oranla daha yüksek bulunmuştur. Bu çalışma, bizim çalışmamızla benzerlik göstererek üst sınıfların kaygılarının yüksek olduğunu vurgulamıştır.

Sağlık yönetimi bölümü öğrencilerinin gelecek kaygısı ortalama puanları burs alma durumları açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bunun nedenleri arasında burs almaya hak kazanan öğrencilerin ekonomik durumu iyi olabiliyorken bursu almaya hak kazanamayan öğrencilerin ekonomik durumlarının kötü olabiliyor olmasıdır. Burs alan her öğrencinin ekonomik durumu kötü değildir. Burs bu noktada etkili olmamıştır. Mayda

vd. (18) yaptığı çalışmada burs almayan öğrencilerde Beck Anksiyete Ölçeği puanı burs alanlara göre anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Bu çalışma bizim çalışmamızla burs durumlarına göre farklılık göstermektedir.

Sağlık yönetimi bölümü öğrencilerinin gelecek kaygısı ortalama puanları bölüm tercih nedeni açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Her ne kadar öğrenciler bu bölümü isteyerek ya da istemeyerek seçseler bile üniversiteyi bitirdiklerinde sağlık yöneticiliği mesleklerine sahip olacakları için kaygı düzeylerinde farklılık bulunmamıştır.

Ailelerin kaygı durumları açısından sağlık yönetimi bölümü öğrencilerinin gelecek kaygısı puanları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Ailelerin kaygı durumu yüksekse öğrencilerin kaygı durumu da yüksek çıkmıştır. Ailenin çocuğunun geleceğiyle ilgili kaygı duyması çocuğun üzerinde baskı oluşturur. Bunun çeşitli nedenleri vardır. Ailenin gelecek kaygısı çoğu zaman çocuğunun işsizlik sorunuyla karşılaşacak olmasından kaynaklanır. Bir başka neden ise aile çocuğunu çevresiyle kıyaslar ve eleştirmeye başlar.

Araştırmamızda sağlık yönetimi bölümü öğrencilerinin gelecek kaygısı orta düzeyde bulunmuştur. Oral Kara vd. (25), Şanlı Kula vd. (19)'nin yaptığı çalışmada gelecek kaygısı orta düzeyde bulunmuştur. Bizim çalışmamızla benzerlik göstermektedir. Demirbaş vd. (23), Mayda vd. (18)'nin yaptığı çalışmada gelecek kaygısı yüksek düzeyde bulunmuştur. Bu çalışmalar bizim çalışmamızla farklılık göstermektedir. Ancak bu fark kaygı düzeylerinin yüksekliği daha yüksek olması açısından değildir. Bakıldığında, Türkiye'deki sağlık yönetimi öğrencilerinin gelecek kaygıları ortalamanın üzerinde seyretmektedir.

SONUÇ

Bir kamu üniversitesinde öğrenim gören sağlık yönetimi bölümü öğrencilerinin gelecek kaygısı orta düzeyde bulunmuştur. Alt boyutlarından gelecek korkusu orta düzeyde ancak gelecekte umutsuzluk boyutu yüksek düzeyde bulunmuştur. Araştırmada sağlık yönetimi bölümü öğrencilerinin gelecek kaygısı ortalama puanları cinsiyet ve ailelerin gelecekle ilgili kaygı durumları açısından farklılık göstermektedir. Sınıf değişkeninde sadece 2.ve 3. sınıflar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Bu sonuçlar doğrultusunda, öğrencilerin işsizlik korkusunu yenmesi için staj imkanları artırılarak sahada deneyim kazanmaları sağlanabilir. Öğrenciler gelecek kaygısını törpülemek için kariyer basamaklarını,

Tablo 3. Tanımlayıcı istatistikler

Ölçek	Aralık	x	s.s
Gelecek kaygısı	1-5	3,19	,486
Gelecek korkusu	1-5	3,07	,079
Gelecekte umutsuzluk	1-5	3,46	,755

Tablo 4. Ölçek puanlarının demografik özelliklere göre farklılıkları

		n	x	s.s	T/F değeri	P değeri	Fark	
Gelecek kaygısı	Cinsiyet	Kadın	166	3,25	,47	3,506	,001*	
		Erkek	47	2,98	,49			
	Bölüm tercih nedeni	İsteyerek	191	3,21	,48	1,381	,169	
		İstemeyerek	22	3,06	,51			
	Ailenizin kaygı durumu	Evet	144	3,25	,47	2,404	,017**	
		Hayır	69	3,08	,50			
	KYYK bursu	Evet	75	3,13	,53	-1,284	,200	
		Hayır	138	3,22	,46			
	Sınıf	1	67	3,21	,38	2,938	,034**	3>2
		2	45	3,06	,60			
		3	70	3,31	,50			
		4	31	3,09	,43			

uzmanlaşmak istediği alanı mezun olmadan belirlemelidirler. Müfredat değişimi olabilir. Öğrencilerin gördükleri derslerde ekleme ve çıkarmalar yapılabilir. Özellikle seçmeli dersler çeşitlendirilebilir. Öğrenciler üniversite öğrenimlerini sürdürürken gerekli bilgi ve tecrübe ile donatılmasına destek olunabilir. Gerekli sertifika programları ile öğrencilerin özgüvenleri artırılabilir. Öğrencilerin kaygısını düşürebilmek için üniversiteler tarafından psikososyal destek sağlanabilir. Üniversiteler öğrencilere kariyer danışmanlığı hizmeti sunabilir. Sağlık yönetimi öğrencilerinin gelecek kaygısını azaltmak için politika yapımcılar, mezunların istihdamlarını artıracak kadrolar oluşturarak ve meslek tanımlarını yaparak sağlık sistemi içerisinde yer almalarını sağlayabilirler. Bu çalışmanın vakıf üniversitesinde öğrenim gören öğrencilere de uygulanması önerilir. Araştırma hem kamu hem vakıf üniversitesinde yapılarak farklı üniversiteler ile karşılaştırılması yapılabilir.

Çalışmanın kısıtlılığı tek bir üniversitede yapılmış olmasıdır. Araştırmaya cevap veren kişilerin görüşleriyle sınırlıdır.

KAYNAKÇA

1. <https://sozluk.gov.tr>. Türk Dil Kurumu [31 Ocak 2023' de alıntılanmıştır]. Şu adresten ulaşılabilir: <https://sozluk.gov.tr>
2. <https://dictionary.apa.org/anxiety>. Amerikan Psikoloji Derneği [31 Ocak 2023' de alıntılanmıştır]. Şu adresten ulaşılabilir: <https://dictionary.apa.org/anxiety>.
3. Beck AT, Emery G. Anksiyete bozuklukları ve fobiler. İstanbul, Litera Yayıncılık, 2017.
4. Bozkır B, Kıran B, Cengiz Ö. Üniversite öğrencilerinin umutsuzluk, belirsizliğe tahammülsüzlük, gelecekte iş bulmaya yönelik algı ve özyeterliklerinin incelenmesi. Kastamonu Education Journal. 2020;28(6):2401-2409. doi: 10.24106/kefdergi.702233
5. Çakmak Ö, Hevedanlı M. Eğitim ve fen-edebiyat fakülteleri biyoloji bölümü öğrencilerinin kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi. 2005;4(14):115-127.
6. Bozkurt N. Bir grup üniversite öğrencisinin depresyon ve kaygı düzeyleri ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişkiler. Eğitim ve Bilim. 2004;29(133):52-59.

7. Zaleski Z. Future anxiety: concept, measurement and preliminary research. *Personality and Individual Differences*. 1996;21(2):165-174.
8. Bilici A. Elit greŖçilerin yaŖam amaçları ve gelecek kaygısı arasındaki iliŖki. Yüksek Lisans Tezi, Muęla: Muęla Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2019.
9. Aygün M. Öğrencilerin yaŖam amaçlarıyla gelecek kaygısı arasındaki iliŖki. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Sebahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014.
10. Erözkan A. Üniversite ęrencilerinin sınav kaygısı ve baŖa çıkma davranıŖları. *Muęla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2004;(12):13-38.
11. Alisinaoęlu F, UlutaŖ, İ. Çocuklarda kaygı ve bunu etkileyen etmenler. *Milli Eğitim Dergisi*. 2000;(145):15-19.
12. Varol Ŗ. Lise son sınıf ęrencilerinin kaygılarını etkileyen etmenler. Yüksek Lisans Tezi, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1990.
13. Gnc AkbaŖ M. Lise ęrencilerinin kariyer kaygısı üzerine bir araŖtırma: Antalya ili rneęi. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.
14. Oruç Ŗ. Presenteizm ile örgütsel sessizlik arasındaki iliŖki üzerine bir araŖtırma. Yüksek Lisans Tezi, Aksaray: Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015.
15. Hammad MA. Future anxiety and its relationship to students' attitude toward academic specialization. *Journal of Education and Practice*. 2016;7(15):54-65.
16. Uęuz Arsu Ŗ. Covid-19 pandemisinde öğrencilerin gelecek kaygılarının kariyer geleceği algısı ile iliŖkisi. *İŖletme*. 2022;3(2):95-114.
17. Geylani M, iriŖ Yıldız C. Üniversite ęrencilerinde gelecek kaygısı leęi" nin geliŖtirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik alıŖması. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Dergisi*. 2022;10(1):284-300. doi:10.33715/inonusaglik.1011330
18. Mayda A, Yılmaz M, Bolu F, Deler M, Demir H, Doęru M ve ark. Bir tıp fakültesi 4, 5 ve 6. sınıf ęrencilerinde gelecek ile ilgili kaygı durumunun değerlendirilmesi. *D Sağlık Bil Enst Derg*. 2014;4(3):7-13.
19. Ŗanlı Kula K, Saraç T. Üniversite ęrencilerinin gelecek kaygısı. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2016;(13):227-242.
20. Kulu M, zsoy F, Grlr EB, zbeyli D. COVID-19 salgınının diŖ hekimleri üzerinde yarattığı gelecek kaygısı ve stresin değerlendirilmesi. *Pamukkale Tıp Dergisi*. 2021;14(1):103-112. doi: <https://dx.doi.org/10.31362/patd.777556>
21. Adhikari A, Dutta A, Sapkota S, Chapagain A, Aryal A, Pradhan A. Prevalence of poor mental health among medical students in Nepal: a cross-sectional study. *BMC Medical Education*. 2017;17(1):232. doi: 10.1186/s12909-017-1083-0.
22. Alaosman FB. Üniversite ęrencilerinin gelecek kaygısı ve baŖa çıkma yöntemleri. Yüksek Lisans Tezi, LefkoŖa: Yakın Doęu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2019.
23. Demir FB, DemirbaŖ İ, Ulukaya teleŖ . Sosyal bilgiler ęretmeni adaylarının gelecek kaygılarının belirlenmesi. *Gençlik AraŖtırmaları Dergisi*. 2023;11(30):39-53. <https://doi.org/10.52528/genclikarastirmalari.1271105>.
24. zdiñ S, Bięici Y, amur M, Turan FN. Fizyoterapi ve rehabilitasyon eęitimi alan lisans ęrencilerinin mesleki kaygı düzeylerinin belirlenmesi. *Yükseköęretim ve Bilim Dergisi*. 2018;8(3):471-479. <https://doi.org/10.5961/jhes.2018.288>.
25. Oral Kara N, Akin G, Alp S. Üniversite ęrencilerinin gelecek kaygısı ile sınav kaygısı arasındaki iliŖki üzerine bir araŖtırma. *SD Sağlık Yönetimi Dergisi*. 2020;2(2):150-169.
26. zkan E. Cinsiyete dayalı mesleki ayrımcılık: Cam tavan ve kraliçe an sendromu. *Sosyolojik DŖn*. 2020;5(2):127-138. <https://doi.org/10.37991/sosdus.826813>.
27. Gündüz Ŗ. Kariyer basamaklarında kadının dŖmanı olarak kendisi: Süper anne sendromu, görünmez kadın sendromu ve klkedisi sendromu. *Karadeniz*. 2017;(35):84-94. <https://doi.org/10.17498/kdeniz.318192>.